

A Tanácsköztársaság veszprémi kormánybiztosa

Több mint négy éve már, hogy a „Tanácsköztársaság Veszprém megyében” című munkám megjelent.¹ Rengeteg levelet kaptam akkor, a megjelenés után: egyetértőt is, meg kiigazítót is. Az akkori idők szemtanúi, akik közül sokakat sajnos nem volt mód a könyv megjelenése előtt megkérdezni, számos érdekes körülményre hívták fel annak idején a figyelmemet. Közülük jónéhányan még mindig vitatkoznak a könyv Lusztig Arnold szerepével kapcsolatos néhány megállapításával. Illetve már nem is azzal, hanem abból kiindulva, inkább egymással.

A vita lényegében Lusztig Arnold, a Tanácsköztársaság Veszprém megyei kormánybiztosa magatartásának megítélése körül zajlik és immár nemzetközi méreteket ölt, hiszen Csehszlovákiából, Romániából kaptam még a közelmúltban is erre vonatkozó leveleket.² Olyant is, ami Lusztig magatartását védi, olyant is, ami elítéli.

A vita élő volta bátorít, hogy ebben az ügyben — most már a vitázók véleményét is tekintetbe véve — még egyszer állást foglaljak, a könyvben leírtaknál valamivel részletesebben, hiszen ott mindössze néhány mondatba kellett sűrítmem a magam véleményét. Vitáról szó sem lehetett: nem volt még kivel vitáznom.

A levelek írói velem vitáznak és ez nyilvánvaló, hiszen valójában én rögzítettem a tényeket és ha akármilyen röviden is, de állást foglaltam, legalább is egyes kérdésekben Lusztig magatartását illetően. Lényegében azok a levélírók állnak szemben egymással, akik Lusztig Arnold tevékenységét, magatartását teljes egészében helyeslik, azokkal, akik tevékenységét és magatartását szinte fejtegetés nélkül elvetik.

Nem tartom jogosultnak magamat a vita eldöntésére, sem lezárására. De mert a vitához néhány megállapításom adta az alapot, újra véleményt kell mondanom. A véleményem, hogy egyik túlzónak sincs igaza. Volt Lusztig Arnold tevékenységében hasznos is, káros is. De hogy az olvasó is állást foglalhasson, közölni kell a tényeket.

A Veszprém megyei direktórium 1919 március 23-án vette át a hatalmat és még aznap este nyilvánosságra hozta első felhívását. Budapesten akkor már egyesült a két munkáspárt, de ez a felhívás

továbbra is következetesen a szociáldemokrata párt nevében beszélt. Ennek egyszerű és világos oka az, hogy Veszprémben nem volt kommunista párt, nem volt a szociáldemokrata pártnak mivel, kivel egyesülni. Így hát megmaradtak a párt vezetői és megmaradt a szociáldemokrata párt politikája is. Mint-hogy Veszprém a megyeszékhely, ez a politika kisugárzott az egész megyére. Kivéve Pápát, ahol megtörtént az egyesülés, és létrejött a Magyarországi Szocialista Párt helyi szervezete. Ott lényeges változás történt a közigazgatásban is. Veszprémben viszont, a megyeszékhelyen, a harcos felhívás ellenére, nem változott olyan gyorsan, mint ahogyan lehetett és kellett volna. Megalakult ugyan a Veszprém megyei Munkás-Katona -és Földmunkás szegények Tanácsa, de a régi megyei vezetők továbbra is a helyükön maradtak. Hivatalában maradt dr. Bibó Károly alispán, dr. Török Gyula megyei rendőrfőkapitány, dr. Komjáthy László, Veszprém polgármestere is. Helyén maradt a megyei vezető-ügyész, és még sok, ellenforradalmi tevékenységéről közismert vezető. A direktórium vezetői nem voltak velük szemben elég határozottak, nem tudták, részben nem is akarták teljesen felszámolni a régi rendet, eltávolítani a régi rend vezetőit. Ezen most már utólag nem is lehet csodálkozni, hiszen mint később kiderült, a háromtagú direktórium egyik tagja, Beöthy József áruló volt. Jankovits Lajos pedig a direktórium — később nagyon erőskezű, bátor, az igaz ügyért még a földművelésügyi kormánybiztossal is harcba szálló vezetője — akkor még, a Tanácsköztársaság első napjaiban, bizonytalanlankodó — mondjuk ki kerekén: — megalkuvó vezető. Nem lehet ezen csodálkozni, hiszen nem sokkal korábban a Köztársasági Polgári Párt veszprémi alakuló ülésén meglehetősen ellentmondásos felszólalásában még úgy akarta a polgárok támogatását biztosítani a szociáldemokrata párt számára, hogy a kommunisták ellen indított harcot.

Nagy vonásokban ez volt a politikai helyzet Veszprémben a Tanácsköztársaság kikiáltásakor. Lehet-e csodálkozni, ha a kormányzó tanács nyugtalanlankodott Veszprém, illetve egész Veszprém megye miatt? A veszprémi kommunisták jelentései alapján hamarosan arra a megállapításra jutottak,

hogya a megyei vezetőséget meg kell erősíteni, mégpedig olyan emberrel, akit nem kötnek a helytelen, megszokott módszerek és akit nem köt a burzsoáziával való korábbi együttműködés. Így esett a választás Lusztig Arnoldra. Lusztig veszprémi nyomdász volt korábban, de Budapestre került a párt megalakulása után, párttag lett és a párt megbízásából már korábban is lejárt Veszprémbe. Budapesten a Budapesti Munkástanács kommunista frakciójának volt tagja, majd egy kerületi katonai tanács elnöke lett. Veszprémbe helyezéseinek körülményeit ő maga írta le 1929-ben az Új Március című illegális folyóirat márciusi számában.³

„A kommunista mozgalom Budapesten és a nagyobb vidéki városokban már terjedt. A pártnak azonban Veszprémmel semmi kapcsolata sem volt. Egy napon, 1919 februárjában Korvin elvtárs felszólított, nem tudnék-e valahogyan kapcsolatot szerezni Veszprémmel? Egy szombati napon leutaztam körülnézni. Utam egyenesen Róland Ferenchez vezetett. Rólanddal együtt még 1907-ben együtt csináltuk a helyi mozgalmat és ezenkívül régi barátság fűzött hozzá...

Annyit elértem, hogy megingott szociáldemokrata meggyőződése...

Beszéltem Jankovitsal is. A beszélgetés folyamán Jankovits a legkevésbé mutatkozott velem szemben elfogult szociáldemokrata párttitkárnak. Ellenkezőleg: beszélgetésünk mindvégig barátságos volt, s Jankovits meglehetősen objektívnek mutatkozott. Kiéreztem, hogy proletáröntudata sokkal erősebb, mint az akkori úgynevezett «realpolitikai» viszonyok figyelembevételével.

Voltak a városban hazaérkezett foglyok Oroszországból. Ezek át voltak itatva szimpátiával a kommunizmus iránt. Közülük egy elvtárs vállalta, hogy állandó kapcsolatban lesz a központtal és terjeszteni fogja a röpiratainkat.

...Április 2-án a belügyben Vágó Béla és Janovich Sándor a készen volt kinevezést a marokba nyomták.”

Fogadtatása nem volt valami kedvező. A direktorium vezetői azt akarták, hogy Lusztig járuljon hozzá a direktóriumba való kooptálásához.

Minden valószínűség szerint az a meggondolás vezette őket, hogy ha Lusztig a direktorium tagja lesz, csökken a hatalma felettük. Hiszen akkor csak egy, a direktorium négy tagja közül, míg ha önállóan tevékenykedik, mint a kormányzótanács megbízottja, felettük áll. Lusztig nem fogadta el az ajánlatot, és ebben igaza volt. Őt nem választották meg erre a tisztségre, őt a kormány bízta meg, hogy a megyei eseményeket figyelemmel kísérje és az it-

teni vezetőknek segítsen. Kooptálása tehát mindenképpen helytelen lett volna.

Azonban ebből a tényből és még sok minden másból azt a következtetést vonták le az itteni vezetők, hogy Lusztig mindenkivel szemben bizalmatlan, önmagán kívül senkiben sem bízik. A későbbi értékeléshez azt is hozzátették, hogy erőszakos, átnyúlt a helyi vezetők feje felett. Ezzel vádolják egyébként — jogosan — későbbi bírálói is.

De hát volt-e oka Lusztignak a bizalmatlanságra?

Úgy gondolom, a kérdés nem egészen pontos, mert elsősorban nem Lusztig volt bizalmatlan, hanem a kormányzótanács, ezért küldték Lusztigot Veszprémbe. Lusztig a kormányzótanács bizalmatlankodó véleményével jött ide, pedig a kormányzótanács legfeljebb arról tudott, amit fent a közigazgatásról leírtam. Lusztig itt, ennél még sokkal cifrább dolgokat is tapasztalt.

A legfontosabb dolog abban az időben a belső rend biztosítása volt. Ennek előfeltétele egy megbízható, erős fegyveres testület megszervezése, megerősítése lett volna. Hivatalosan volt ilyen testület: a „Vörösőrség.” De biztos lehetett-e Lusztig abban, hogy a Veszprém megyei Vörösőrség maradék nélkül, osztályharcosan ellátja feladatát?

A Tanácsköztársaság kikiáltása után jó ideig teljes volt a belső zűrzavar. Fennmaradt egy kislétszámú rendőrség a városokban, a csendőrség a falvakban, de megmaradt a Károlyi-rendszerből a nemzetőrség és a polgárőrség is. Mindegyik működött, egymástól függetlenül. Össze nem hangolták, el nem határolták a teendőiket. Egyidejűleg megkezdtek a Vörösőrség szervezését is, főleg munkásokból, parasztokból. Ez azonban még hosszú ideig túlságosan kislétszámú, gyenge szervezet volt. Ezért a hivatalos szervek megbízásokat adtak a rendőrségnek, a csendőrségnek, a polgárőrségnek és a nemzetőrségnek is. Végül a megye lapja, a Vörös Zászló május 1-i száma közölte a rendeletet, amely a Tanácsköztársaság egyetlen közbiztonsági szervévé a Vörösőrséget tette. Igen ám, de nem úgy, hogy a Vörösőrséget tovább szervezték volna megbízható emberekből, hanem úgy, hogy az összes korábbi szervezet, tehát a rendőrséget, csendőrséget, nemzetőrséget, polgárőrséget beolvastották a Vörösőrségbe, a korábbi szervek tagjait a Vörösőrség tagjainak tekintették. Az így felhívult Vörösőrség vezetői nagyon gyakran a régi szervek volt vezetői, például Veszprém és Pápa Vörösőrségének parancsnokai a volt rendőrkapitányok lettek. (Érdekes dolog, hogy míg Veszprémbe a régi közigazgatás általában a helyén maradt, Pápan megváltozott, ezzel ellentét-

ben Veszprémben a rendőrkapitányt — Török Gyulát — már április 1-én leváltották és helyébe a szocialista gondolkodású Próder László került. Pápán viszont a volt szociáldemokratáknak sikerült helyén tartani a keresztényszocialista Tóth Istvánt, így aztán, amikor a Vörösőrség megszervezésével a rendőrkapitányok lettek a Vörösőrség vezetői, Veszprémben szocialista, Pápán keresztényszocialista ember lett a vezető.)

A Vörös Zászló július 13-i száma közölte a már kialakult helyzetet rögzítő rendeletet, amely szerint Veszprém megye vörösőr parancsnoka Szabó Ervin, Veszprém város parancsnoka Próder László, Pápa parancsnoka Tóth István stb. Szükségesnek tartom ehhez is megjegyezni, hogy a hivatalos parancsban névelírás történt, a megyei parancsnok nem Szabó Ervin, hanem Szabó Ernő lett. Szabó Ernő korábban aktív tiszt volt, de mint később kiderült, a Tanácsköztársaságot is őszintén, hűen szolgálta. Több tény bizonyítja, hogy Lusztig vele szemben is bizalmatlan volt, de egyetlen bizonyítékot sem találtam arra vonatkozóan, hogy erre oka lett volna. Hacsak az nem, hogy a Vörösőrségben meghagyta azokat, akikkel szemben viszont joggal volt Lusztig bizalmatlan. Mert sajnos nem a pápai, hanem a veszprémi eset volt a kivétel. Falun általában a volt csendőrök lettek a vörösőrök. Néhány mondat, az erre vonatkozó kutatásokból: „Borzaváron a Vörösőrség parancsnoka Zámbo őrmester volt, aki augusztus 1-én, a kommün bukása napján csendőrré vedlett vissza”; „Bakonyszentkirályon a csendőrök ekkor átvedlettek vöröskatonáknak, minden nap a direktóriumi elnöknel jelentkeztek.” Szabó György emlékezete szerint Hajmáskéren is a csendőrségből alakult a Vörösőrség, Beregszászi Imre szerint „Kővágóörsön a karhatalomban csupán annyi változás volt, hogy a csendőrök a sapkarózsát vörös szalaggal vonták be.”

Hasonló volt a helyzet az igazságszolgáltatás más-
sík ágában, a bíróságokon is. Mivel bizonyítható ez? Azzal, hogy az ügyészség élén hagyták a korábbi ügyészt, dr. Lányi Sándort? Vagy azzal, hogy ugyanez a Lányi Sándor, aki a Horthy időszakban is a megye főügyésze lett, a Tanácsköztársaság Veszprém megyei igazságszolgáltatására vonatkozó egyik jelentésében azt írta a belügyminiszternek, hogy az igazságszolgáltató szervek a Tanácsköztársaság alatt a megye területén igazán „lojálisak” voltak? Jellemző, hogy dr. Lányi — mint később kiderült — még fegyvereket is csempészett a börtönbe a raboknak, hogy alkalmas pillanatban kitörhessenek onnan.

A polgári bíróság úgy, ahogy volt, megmaradt.

Feladata lett volna átvizsgálni a folyamatban levő ügyeket és a jelentéktelenebbeket, a társadalomra — már mint a proletártársadalomra — nézve veszélytelenekeket megszüntetni. De vajon ezt tették-e? A Veszprémi Királyi Ügyészség vezetőjének egy 1920-ban írott jelentése szerint „a bizottság eljárására jellemző, hogy a... kommün érdekében elkövetett terrorisztikus gyilkosságokra vonatkozóan az eljárás folyamatbantartását rendelte el, viszont ugyanakkortájt a párt ellen elkövetett izgatás miatt Tihanyi Márk bencés tanár ellen folyamatba tett nyomozást megszüntette.”

Más forrásokból is idézhetnénk hasonló példákat. Szabadon bocsátották Angeli Márton üzérkedő, ellenforradalmár földbirtokost (akit aztán Lusztig saját embereivel kényszerült letartóztatni és Budapestre kísértetni). Tény, hogy sok igazságos ítéletet is hozott a bíróság, de a Vörös Zászló szerint szabadon bocsátották Középiszkázon Schmidt Aladárt, Martonfalvi Jánost és még tizennégy embert, akiket lázadással vádoltak, aztán szabadon bocsátották Krasovszky Gyula devecseri tanítót is, aki a feljelentés szerint a kormányzótanács tagjait gúnyolta, rémhíreket terjesztett és aki felmentése után megszervezte Devecserben az ellenforradalmat. És sajnos, nem volt jobb a helyzet a megyében másutt sem. A Sümeg és Vidéke című lap április 26-i száma arról számol be, hogy a csabrendeki direktorium a múlt héten négy embert állított a forradalmi törvénszék elé. Egyet azért, mert a direktoriumot ócsárolta és megtagadta az engedelmességet, hármat pedig lopás miatt. A három tolvajt elítélték, a negyedik bűnössége nem volt bizonyítható.

A bíróságok természetesen hoztak sok igazságos, jó ítéletet is, de ha a fentiek is előfordulhattak, valóban teljesen oktalan volt Lusztig bizalmatlansága? Nem, Lusztig bizalmatlansága nem volt teljesen indokolatlan. De nem minden cselekedete volt helyes, amit a bizalmatlanság kiváltott. Nem volt helyes, hogy mindenkivel szemben bizalmatlanná lett, hogy mindent maga akart elintézni, mindegyik maga akart a végére járni.

Hivatkoztam munkámban azt írtam, hogy „Lusztig Arnold megjelenése valóban jelentős esemény a Tanácsköztársaság veszprémi történetében.”⁴ A feljegyzett tények, újságcikkek, okmányok alapján állítom, hogy jelenléte határozottabb fellépésre serkentette a direktorium és a megyei tanács munkás-
ügyhöz hű, de magukat a burzsoáziával szemben erélyesebb fellépésre elszánni nem tudó tagjait. Lusztig megérkezése után, az ő határozott fellépésének eredményeként indult meg Veszprémben megyei szinten is a közigazgatásban a tisztogatás.

A direktórium tagjaival való vita után váltották le dr. Bibó Károly alispánt, hogy hivatalát átvegye Jankovits elvtárs, a direktórium elnöke. Dr. Komjáti László Veszprém polgármesterének leváltását is éles vita előzte meg és a rendőrfőkapitány, dr. Török Gyula helyébe is csak Lusztig erélyes fellépésére került Próder László, aki később városi kapitány lett. Lusztig sokat foglalkozott Jankovits elvtárral, sokat beszélgetett, vitatkozott vele, sok mindenben nem értettek egyet. De semmi sem változtat azon a tényen, hogy amíg Jankovits elvtárs Lusztig megérkezése előtt ingadozott, nem lépett fel bátran, harcosan a belső ellenség ellen, a Tanácsköztársaság ellenségeit hivatalukban hagyta, később erőskezü, határozott vezetővé vált. Szembeszállt még a Tanácsköztársaság vezetőivel is, ha úgy gondolta, hogy tévednek, hogy rendelkezéseik nem szolgálják a nép érdekeit. Talán elég utalni a Tanácsok Országos Gyűlésére, ahol Jankovits elvtárs síkra szállt a földművelésügyi népbiztossal szemben, a régi tulajdonosok földjeikről való elkergetéséért.

A veszprémi tisztogatás, a határozottabb fellépés természetesen az egész megyére kihatott. Lusztig tevékenysége tehát a megérkezése utáni első időszakban hasznos volt.

A direktórium vezetői látták, hogy fegyveres erők elégtelenek. A rendőrséggel, csendőrséggel, nemzetőrséggel, polgárőrséggel felhívított Vörösőrség képtelen volt a rendet fenntartani. Ezért a hadügyi népbiztosságtól tengerészeket kértek segítségül, amíg a Vörösőrség megerősödik. Néhány nap múlva azonban, részben, mert újabb erőket sikerült a Vörösőrségbe küldeni, részben meg mivel a tengerészeket nem tudták eléggé kézbe tartani, mert azok parancs nélkül is cselekedtek néha, visszaküldték őket. Lusztig Arnold rendkívül helytelenítette a tengerész különítményről való lemondást. Véleménye szerint a tengerészeket itt kellett volna tartani. Ezt nemcsak a helyi körülmények indokolták volna, hanem az is, hogy akkor már Aradon, Szegeden megalakultak az ellenforradalmi kormányok, Bécsben működött az Antibolszevista Comité és ezek itthoni kapcsolataikat is kezdték kiépíteni. Mindez persze bátoríthatta és bátorította is a Tanácsköztársaság hazai ellenségeit. Lusztig, minthogy a tengerészkülönítmény visszaküldését már meg nem akadályozhatta, maga szervezett egy különítményt a megyében élő tengerészekből. A különítmény számára lefoglalta azt az épületet, amely Veszprémben a jelenlegi Hungária söröző fölött levő üres telken állt. A negyvenkét tagból álló csoport vezetői Per-vanger Mihály és Csomor Gábor voltak. Tény, hogy ez a csoport tevékenyebben dolgozott a Vörösőrség-

nél. Amíg a csoport létezett, a burzsoázia visszavonult, Veszprémben és a környékén ellenforradalmi megnyilvánulás nem volt. De az is tény, hogy ez a különítmény semmiféle hivatalos szervezethez nem tartozott, „állam volt az államon belül”, cselekedeteiért Lusztigon kívül senkinek felelősséggel nem tartozott. Mindent a saját felelősségére intézett. Az is tény, hogy akit ellenségnek tartottak, azt „rövid úton” elintézték, megbüntették minden kihallgatás, tárgyalás nélkül, vagy Budapestre vitték, a veszpréminél megbízhatóbb bíróság elé. Rettegésben tartottak mindenkit, aki bármilyen módon szembekerült a Tanácsköztársasággal, de azokat is, akiknek az akkori vezetők közül valakivel személyi ellentéte volt. A vitázók közül többen tudni vélik, hogy a különítmény tagjai raboltak is, de ezt bizonyítani nem tudja senki.

Hogyan lehet értékelni most már egy ilyen különítmény tevékenységét?

Meggyőződésem szerint a különítmény létrehozásáért Lusztigot el kell marasztalni. Ha a tengerészkülönítmény tagjai, akik valamennyien keménykötésű kommunisták voltak, beléptek volna a Vörösőrségbe, ha velük a Vörösőrséget erősítették volna, vagy az arra alkalmasakkal esetleg a bíróságokat, akkor törvényesen járhattak volna el az ellenséggel szemben, akkor nem váltottak volna ki ellenszenvet a közömbös tömegek körében is.

A terrorcsapat túlkapásait természetesen jelentették a hadseregparancsnokságnak, a kormányzótanácsnak is, aminek eredményeként a hadseregparancsnokság utasította a katonai politikai megbízottat, Zsurek Gézát a terrorcsapat felszámolására. Ez nem volt olyan egyszerű feladat. Lusztig és a terrorcsapat fegyveresen is megvédte volna magát a felszámolására induló katonai egységgel szemben. Ezért a kormányzótanács Pestre rendelte Lusztigot, a hadseregparancsnokság pedig ebben az időben adta ki a parancsot Zsurek elvtársnak, hogy a különítmény székházát rajtaütéssel foglalja el. Zsurek elvtárs a parancsot végrehajtotta.

L. Nagy Zsuzsa: Forradalom és ellenforradalom a Dunántúlon 1919 című könyvében írja: „Voltak azonban nagy számban olyanok, akik pozíciójukat azért tartották meg, hogy eredményesebben dolgozhassanak a Tanácsköztársaság ellen. Ilyen volt Zsurek Géza veszprémi helyőrségi politikai megbízott, akinek augusztusban a fehér tiszték állítottak ki megbízhatósági bizonyítványt.”⁵ Ehhez a megállapításhoz lábjegyzetben megjegyzi: „Feltűnő, hogy Csaba a Tanácsköztársaság Veszprém megyében című művében nem tesz említést Zsurek és a fehér tiszték kapcsolatáról.”

Azóta már tisztázott dolog, mégis szükségesnek tartom ezúttal is megjegyezni, hogy nem véletlenül nem tettem én erről megjegyzést. Olvastam Lusztig cikkét az „Új Március” 1929 márciusi külön számában, melyben Zsurek elvtársat árulónak bélyegzi meg és amelyben a fehér tisztekkel való kapcsolatát is megemlíti. Csakhogy a fentiek ismeretében nyilvánvalónak kellett tartanom, hogy Lusztig haragudott Zsurekre a terrorcsapat felszámolása miatt. Meggyőződésem, hogy ez a harag íratta Lusztiggal a vádoló sorokat. Lusztig elvtárs sem jelöl meg állításának bizonyítására semmiféle forrást és máshol sincs semmiféle bizonyíték erre. Nem is lehet, mert nem igaz. Zsurek elvtárs a Vörös Zászló bizonyítékai szerint lelkesítő beszédeket tartott a frontra induló vörös katonáknak, lelkesen, fáradhatatlanul dolgozott és amikor a Tanácsköztársaságot leverték, úgy kellett megszöknie és elmenekülnie. Erre viszont van bizonyíték. De ha nem lenne is, ha kapcsolata lett volna a fehér tisztekkel, ha áruló lett volna, akkor nem marad itt? Akkor nem áll 1919-ben a fehérek közé gyümölcösztetni a Tanácsköz-

társaság alatti „szolgálatait”? Nem kétséges, Zsurek elvtárs a Tanácsköztársaság hőse, kiváló harcosa volt. Lusztig elvtársnak pedig a vádaskodásban nincs igaza. Ezzel is önmagát, saját túlzásait akarta igazolni.

*

Kinek van tehát igaza? Azoknak-e, akik ma is azt állítják, hogy bizony szükség volt itt akkor a „kemény kéz” politikájára és hogy helyesen tette Lusztig, amit tett, vagy azoknak, akik teljes egészében, minden helyteleníténeket Lusztiggal kapcsolatban? A magam véleményét már a bevezető sorokban leszögeztem: azoknak, akik elismerik, ami jó volt, és elvetik azt, ami rossz. Cselekedett Lusztig jót is, rosszat is. A felszabadulás utáni történelmünk bizonyítja, mennyire szükség van a szókimondásra, a határozottságra, a pártosságra és azt is, hogy egy lépést sem mehetünk előbbre a nép egyetértése, akarata, a törvényesség tiszteletbentartása nélkül. Talán ezt visszavetítve lehet a legkönnyebben értékelni Lusztig elvtárs tevékenységét.

Csaba Imre

Jegyzetek

¹ Csaba Imre: A Tanácsköztársaság Veszprém megyében. Pécs, é. n. (1959).

² Kolozsvárról Kovalcsik János, Pozsonyból dr. Fodor Sándor.

³ Új Március 1929 márciusi különszám.

⁴ Csaba i. m. 192. o.

⁵ L. Nagy Zsuzsa: Forradalom és ellenforradalom a Dunántúlon. Budapest, 1961. 52. o.

Veszprémer Regierungskommissär der Räterepublik

Verfassers Buch „Räterepublik im Komitat Veszprém“ (ung.) ist 1959 erschienen. In demselben wird die Rolle von Arnold Lustig, Regierungskommissär der Räterepublik, behandelt und in diesem Zusammenhang die Frage vorgelegt, ob seine Tätigkeit für die damalige Räterepublik nützlich, oder schädend war.

Diese Frage wurde damals im erwähnten Buch nicht entschieden. Die Tätigkeit von Lustig wurde aber ausführlich beleuchtet. Unter den sich zurückerinnernden Veteranen, und neuestens auch unter den Historikern, die die Zeitspanne der ersten ungarischen Räterepublik bearbeiteten, entstand

eine Polemik über die Auswertung der Tätigkeit Lustig's.

Verfasser behauptet nun, dass Lustig, der der Erhaltung der Räterepublik sehr zugetan war, auch viele Übergriffe begangen habe. Der eine seiner Übergriffe war die Organisierung einer Terroristengruppe in Veszprém, womit auch die damalige Regierung nicht einverstanden war. Diese Terroristengruppe wurde durch Géza Zsurek, politischen Kommissär der damaligen roten Armee für Komitat Veszprém, auf Anordnung der Regierung aufgelöst.

Lustig liess also Zsurek Unrecht wiederfahren, als er diesen für Verräter erklärte.

Imre Csaba